

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 2. Solvuntur opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

naturalem, sive peccaminosum; ex dictis n. superiori. Etenim principium supernaturale, cum per se retrahat à peccato, non potest esse principium per se actus peccaminosi effectivum; at potest esse illuminativum retrahens, atque à peccato avertens ex proportionem malitiae, ut ex ipsis terminis sit evidens; neque ullum inconveniens est ratione libertatis, cum actus naturalis peccaminosus revera expellat extremum oppositum meritorium, sive naturale, sive supernaturale, cum sit impossibile cum illo. Exinde

484. Fit 6. Actum liberum intrinsecè continere duplicem formalitatem, alteram quidem electionis, sine qua esse nequit, & ratione cuius habet quoad denominationem resistere extremo opposito, atque principiis ad illum allicientibus; alteram verò resistentiam, ratione cuius potest habere non solum eam virtutem, qua actu resistit contrariis allicientibus, sed qua resisteret etiam aliis habentibus maiorem virtutem, quae ad oppositum allicerent, sicut enim actus voluntatis habet ex essentia sua, quod vitalis sit, quod volitivus, quod naturalis, aut supernaturalis sit; ita actus, qui est electio, habet essentialiter eligere, ac proinde opposito in contrarium allicienti resistere. Cæterum, sicut actus vitalis, qui modò procedit à principio perfecto ut unum, possit procedere à principio perfecto ut octo, ita electio, quae modò resistit virtuti contrariae ut unum, talis esse posset, quae resistat, etsi adesset contrarium perfectum ut octo, ad eum quippe modum, quo, quando aliquis producit impulsu ut octo contra contrarium resistens ut unum, vincere quoque posset contrarium, licet daretur cum resistentia ut sex. Hæc autem est ratio, quare actus liber, quamvis sit intrinsecè liber quoad ea, quae essentialiter exigunt electionem, atque quoad ea omnia, quae requiruntur ad actualem resistentiam, sine qua electio dari non potest, non tamen est intrinsecè exigens actualitatem omnium comprincipiorum contrariorum, quibus resisteret, si darentur. Unde quoad maiorem eam vim habet virtutem resistendi quoad sufficientiam, licet eam quandoque non habeat quoad efficaciam; proindeque actus intrinsecè liber quoad eam maiorem vim, & actualem resistentiam validiori contrario vocari solet extrinsecè liber, de quo in præsentem non curamus, cum sit quaestio de puro nomine, & explicatis terminis nota sit, atque in ea suppositione saepe loquimur, & innuimus jam in Tractatu de Deo n. 901.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

485. Objicitur 1. Potentia libera adæquatè sumpta includit in se duas potentias, alteram eliciendi actum, alteram omittendi, sive elici-

endi oppositum; sed nulli actui est intrinsecum adæquatè, ut pendeat à potentia eliciendi oppositum; ergo nulli actui est intrinsecè adæquatè pendere à potentia libera, proindeque nullus actus liber evadet intrinsecè liber. Respondeo conc. maj. & dist. min. ut pendeat tanquam à potentia effectiva, concedo, tanquam à potentia, quam ex suis intrinsecis vincit, neg. min. & conseq. Ratio est, quia actus liber non solum habet ex suis intrinsecis, quod physice producat à suis principiis effectivis; sed etiam, quod sit victoria comprincipiorum allicientium ad oppositum. Unde, quamvis ratione primæ formalitatis non pendeat, aut prærequirat comprincipia ad oppositum, ratione tamen secundæ formalitatis pender, ac requirit comprincipia ad oppositum; sic motus bilancis, quatenus in tali determinato gradu est tardus, aut velox, dependet à ponderibus inæqualibus utrique oppositis, & sibi invicem renitentibus, ita etiam actus dilectionis erga Deum, & odii adversus peccatum dependet simul à bonitate unius, & à malitia alterius.

486. Objic. 2. Eo ipso, quod intelligatur, actionem oriri à voluntate, quæ hic, & nunc potest illam producere, & non producere, intelligitur formaliter esse liberam; sed totum id intelligi potest, quin intelligatur dependentia intrinseca actus à potentia omittendi; ergo &c. Probat. min. Dependens intrinseca actus à sua potentia, solum est dependentia, ut actus à potentia producat; sed potest intelligi, quod illa virtus productiva actus sit potens hic, & nunc actum producere, & non producere, quin hoc habeat ex intrinseca exigentia actus; ergo &c. Resp. dist. maj. oriri à voluntate eligendò, seu vincendò inclinationem ad oppositum, conc. non eligendò, aut vincendò. neg. maj. & dist. min. nego conseq. Ad probat. dist. min. dependentia actus præcisè, quæ producti, conc. actus, quæ liberè producti, sive actus, quæ liberi, neg. maj. min. & conseq. Ratio est, quia actus liber non solum includit in suis intrinsecis formalitatem effectus, sed etiam formalitatem eligentis, seu vincentis inclinationem ad oppositum ex fine, & motivo, quo vincit; cum autem hæc secunda formalitas stare nequeat, quin voluntas sit instructa principiis ad utrumque, exin actus ille elici non potest, quin voluntas sit instructa principiis ad utrumque; & sanè mirum est, quod Adversarij ita argumententur, quandoquidem voluntas non possit se liberè exercere, nisi rationabiliter, nimirum ex fine, & motivo, ratione cuius oppositæ inclinationi resistat per libitum, & electionem suam, cum autem hæc resistentia, libitum, & electio sit ipse actus, exinde habet intrinsecum actus oppositæ inclinationi resistere, adeoque habet ad inclinationem illam subsequi.

Objic. 3. Voluntati elicienti amorem, quo

amet Petrum per duo instantia, potest Deus exhibere pro primo instanti concursum indifferenter ad actum illum amoris, ejusque omissionem; pro secundo vero concursum determinatum ad amorem negato omni concursu ad omissionem; sed in eo casu in secundo instanti perseveraret idem amor, qui fuit productus in primo instanti, quin esset amor liber, & necessarius; ergo actus liber non est intrinsecè liber. Confirmat, Intellectus potest conservare eundem assensum data, & oblata potestate ad dissensum illi contrarium, idemque cernitur proportionaliter in aliis causis circa effectus disparatos; ergo etiam poterit voluntas conservare in secundo instanti actum, quem cum indifferencia ad utrumque elicit, quin in secundo instanti habeat potestatem ad oppositum.

488. Respondeo dist. maj. voluntate eliciente amorem eundem indivisibilem erga Petrum pro secundo instanti per duo instantia, nego maj. amorem diversum pro diversitate instantium, conced. maj. & distincta minori nego consequentiam. Explico distinctionem, & solutionem: voluntas, quæ in instanti A liberè amat Petrum, si in instanti B non habeat indifferenciam, & nihilominus divinitus conservet illum amorem, non poterit per illum denominari amans liberè Petrum pro instanti B, sed in B amans liberè pro A, ad eum modum, quo Deus dicitur odiò habere Petrum pro instanti, quo erat peccator, non verò pro hoc instanti, in quo est justus. Actus enim liber, cum sit electio, solum potest denominare voluntatem amantem pro eo instanti, pro quo denominat eligentem absque contrario potenti ad oppositum impellere actum resistentem modò explicatò num. 484. Cum autem pro instanti, pro quò est necessitata, non eligat, exinde nequit pro illo instanti denominari amans per illum amorem. Unde, sicut actus, qui simul est electio, aut semel est vitalis, semper manet intrinsecè electio, & intrinsecè vitalis, ita actus, qui semel est liber, semper manet liber intrinsecè. Ad confirmationem dist. eodem modo antecedit. & nego consequentiam; quia, si actus opinativus requirens motiva ad oppositum, ut eliciatur, conservetur in instanti, in quo non sunt motiva ad oppositum, non denominabit illum opinantem pro hoc, sed pro illo instanti, in quo erant motiva ad oppositum, ex quo potius roboratur nostra sententia.

489. Objic. 4. Actus abstractivus intellectus circa objectum contingens potest esse intrinsecè indifferens, ut sit verus, vel falsus; ergo etiam actus voluntatis potest esse intrinsecè indifferens, ut sit liber, vel necessarius. Confirmatur. Actus, qui modò elicitur à potentia indifferenti absque ullo imperio efficaci, potest postea elici à potentia per imperium efficax determinata ad ipsum, eum efficaciter imperandò; sed exinde actus, qui prius erat li-

ber, potest esse necessarius; ergo &c. Resp. conc. ant. & nego consequ. quia cognitio abstractiva circa objectum contingens quoad suam existentiam, seu entitatem non pendet ab eo, quòd objectum se habeat à parte rei, ut ipsa determinat; sed pendet quoad entitatem ex motivis, ex quibus assentitur, vel ex quibus dissentitur, ex quo non potest non esse abstractiva, licet ipsi contingens sit veritas, vel falsitas, cum qua componitur. Pariter actus liber non habet ab objecto, quod amplectitur, quòd sit liber, sed à motivis, ex quibus elicitur, ratione quorum evadit electio obtemperans motivo allicienti, atque victoria motivi retrahentis, quod non minus habet ex sua natura, quam actus abstractivus habet ex sua natura pendere à motivis, ex quibus pendet. Quapropter, sicut actus, qui semel est abstractivus, licet possit esse verus, vel falsus, atque quam potest non esse abstractivus; ita actus voluntatis semel liber, licet possit aliquando habere objectum, quòd sit, vel non sit ita bonum, ut representatur; at verò ex parte suorum motivorum nunquam potest non habere impellens, & retrahens, ut detur electio, ac proinde nunquam potest non esse liber.

Ad confirmationem dist. maj. per imperium efficax per se ad actum requisitum imperatum, nego; per accidens requisitum, conc. maj. & dist. min. nego cons. Ratio est, quia imperium efficax dupliciter potest considerari, nimirum vel per se, vel per accidens requisitum ad actum imperatum, si concurrat ut principium per se, actus ex illo procedens non erit immediate liber, sed necessarius, cum ex parte actus primi non relinquat libertatem ad utrumque indifferenter; at si concurrat per accidens ad actum imperatum à suis principiis per se adæquatè causatum, vel per modum hypothese, vel per modum eventus, nequit impedire libertatem, quin potius eam ex suo modo tendendi essentialiter præsupponit, sive actus imperatus sit divinus, sive creatus, ut latius diximus in Tract. de Deo à n. 933.

Objic. 5. Actus amoris liber procedens à principijs influentibus in amorem non continetur in principiis superadditis per potentiam proximam ad odium; ergo idem amor, qui modò liberè elicitur, potuit elici à voluntate non habente principia ad odium, ac proinde à voluntate operante necessario. Unde non quidem intrinsecè, sed contingenter erit liber. Confirmatur 1. Calori valde per accidens est, quòd procedat à causa potente producere calorem, & frigus, vel à sola causa potente producere calorem; ergo etiam amor valde per accidens est, quòd procedat à voluntate potente amare, & non amare vel à voluntate potente solum amare. Confirmatur 2. Aliqua libertas potest esse extrinseca actui juxta dicta n. 484. ergo & omnis libertas potest esse extrinseca actui.

Resp. dist. ant. non continetur directè secundum

cundum id, quod requiritur ad physicè influendum in actum, conc. non continetur indirectè secundum id, quod requiritur de dispositione proxima, ut voluntas hic, & nunc physicè possit influere in actum, nego ant. & conf. Ratio est, quia, ut voluntas hic, & nunc possit elicere actum, qui est electio, non satis est, quòd habeat principia physicè effectiva actus, sed requiritur, quòd ea habeat cum dispositionibus essentialiter requisitis, ut virtus effectiva possit in electionem prorumpere, in quam quidem non posset, nisi sequendò principia retrahentia, eaque relinquendò, quæ actu alligant ad oppositum, sine quo electio dari non potest, in quo stat dependentia indirecta actus elicivi à principijs retrahentibus, tanquam dispositionibus prærequisitis ad ipsum.

493. Ad primam Confirmationem conc. ant. & neg. conseq. Ratio est, quia calor est qualitas motiva, proindeque non electiva inter utrumque, unde non eger ad sui actualem productionem, quòd utrumque detur, ut unum eligat, & alterum relinquat; at actus amoris liber est actus vitalis, & electivus, qui, cum nequeat esse electio, nisi unum amplectatur, & alterum relinquat; exinde eligi non potest, quin causa sit constituta ex utroque. Ad secundam confirmationem dist. ant. aliqua libertas secundum formalitatem electionis, nego, secundum formalitatem actualis resistentiæ, conc. ant. & nego conseq. Ratio est, quia, si omnis libertas esset extrinseca actui, actus non esset electio, quæ talis esse nequit, nisi ex suis intrinsicis electio sit, sicut nequit esse vitalis, nisi ex intrinsicis suis vitalis sit, ut constat à n. 473. Unde ista formalitas nunquam potest esse extrinseca actui; sed intrinseca. Insuper, cum hæc facultas electionis dari non possit, quin detur aliqua resistentiæ quoad efficaciam, exinde huiusmodi resistentiæ nequit esse actui extrinseca. Cæterum, cum possit habere virtutem quoad sufficientiam ad resistendum non solum principio, cui actu resistit, sed etiam validiori, si superveniat; exinde aliqua resistentiæ quoad efficaciam potest esse extrinseca actui libero, ut diximus à n. 484.

494. Obijc. 6. Si libertas esset actui intrinseca, posset dari actus peccaminosus essentialiter inevitabilis absque auxilio gratiæ intrinsecè supernaturali, proindeque connexus cum ente supernaturali; atqui actus peccaminosus utpote intrinsecè naturalis, nequit connecti ente supernaturali; ergo &c. Prob. maj. Peccatum infidelitatis nequit evitari, nisi per actum fidei pendentem ab auxilio gratiæ intrinsecè supernaturali, neque potest talis actus esse peccaminosus, quin sit liber; ergo, si esset intrinsecè liber, esset essentialiter inevitabilis absque auxilio gratiæ intrinsecè supernaturali, proindeque connexus cum ente supernaturali. Resp. nego maj. ad probat. dist. ant. nequit evitari nisi per actum fidei victoriæ salutari, conc. non salutari, neg. ant. & conf.

Ratio est, quia peccatum infidelitatis evitari potest per actum naturalem, quo homo naturaliter assentiretur rebus revelatis; homo enim non solum potest in his assentiri per actum fidei supernaturalem, sed etiam per actum naturalem, ut patet in hæreticis actu naturali credentibus Trinitatis mysterium; quapropter in eo casu actus peccaminosus infidelitatis ex intrinsicis suis solum requirit principia per se necessaria ad ipsius effectum, & motiva in contrarium allicientia, quibus resistat, siue talia motiva pertineant ad lineam suam, atque ad naturalem suam exigentiam, siue sint superna, & compensativa lineæ suæ, atque excedentia suam exigentiam, & constituenta voluntatem non solum potentem evitare peccatum, sed etiam potentem evitare illud per victoriam salutarem. Unde actus ille peccaminosus nequaquam esset supernaturalis, neque dici potest supernaturalis extrinsecè, cum hæc esset implicancia in terminis, quandoquidem supernaturalitas, non minus, quam vitalitas est actui intrinseca, ut constat à n. 386. de virtute penitentiae.

Obijc. 7. Quæ obstant existentiae alicujus actus, non juvant ad illius existentiam, proindeque talia manent ut actus melius, & facilius sine illis, quam cum illis existat; atqui principia retrahentia obstant resistentiæ actus liberi; ergo actus liber melius existit; sine illis, quam cum illis, ac proinde non erit intrinsecè liber. Confirmatur. Actus charitatis, viæ, & patriæ sunt ejusdem speciei, ac proinde actus ille, qui in via elicitor liberè, potest in patria elici necessariò; ergo &c. Resp. dist. maj. quæ obstant directè, & indirectè, conc. solum indirectè, nego maj. & dist. min. nego conseq. Ratio est, quia principia retrahentia, ne detur hæc electio hujus extremi ex intrinsicis suis victrix, licet non juvent directè ad electionis existentiam victoris, juvant indirectè, tanquam condiciones essentialiter prærequisite ex dictis à num. 492. proindeque electio, licet non pendeat ab illis tanquam à conditione directæ, pender tamen tanquam à conditione indirectæ, & necessariò prærequisita. Quod plurimis exemplis explanavi. Ingratitudo enim non potest existere, nisi existente beneficio; quod tamen ex se non mover ad ingratitudinem; sed ab illa retrahit. Pariter Martyres non extitissent, nisi extitissent Tyranni, quorum tamen conatus directè, & principaliter erat, ne illi essent Martyres; sed Idololatæ: actus penitentiae existere nequit, quin existeret peccatum, curatio, quin existeret ægridudo, & sic de millenis alijs; quin peccatum exigat penitentiam destructivam illius, aut ægridudo curationem expellentem ægridudinem; sic etiam contingentia ad non existendum juvat creaturam, ut existat, vide n. 500.

Ad confirmationem nego antecedens; actus enim charitatis viæ pender à cognitione

495.

496.

ne abstractiva, patriæ verò à visione intuitiva, ac proinde, licet respiciant idem objectum, habent tamen modum tendendi notabiliter diversum, quod sufficit ad distinguendum specificè actum; non minus ac apprehensio, iudicium, discursus circa idem objectum materiale, & formale, sunt actus specificè distincti; ex quo patet aliud discrimen inter habitum charitatis, & habitum fidei; nam bonitas divina, quam pro objecto formali respicit charitas, eadem est, sive tractata in via, sive in patria; ideoque actus charitatis viæ manet in patria, licet in actu non maneat modus tendendi in suum objectum formale; at objectum formale habitus fidei est Deus revelans, objectum verò volitionis est veritas; quia non quidem in revelatione, sed in sua specie apparens, proindeque sunt objecta formalia solum ratione diversa, atque sufficientia ad verificandos diversos habitus, quæ est ratio D. Thomæ quæst. 14. de veritate art. 8. ad 3. dicentis: veritas prima est objectum visionis patriæ, & in sua specie apparens; fidei autem ut non apparens; unde, etsi idem re sit utriusque actus objectum; non tamen est idem ratione, ut sic formaliter differens objectum diversam speciem actus facit. Videatur Elparza lib. 3. de actib. hum. quæst. 4.

498. Objic. 8. Si posset poni à parte rei actus intrinsecè liber, sequeretur, quod talis actus deesset, eo ipso, quod deesse nequit; sed hoc implicat; ergo &c. Min. patet, quia quicquid concipi potest magis chymæricum, quam concipere hanc esse bonam consequentiam, non potest deesse; ergo deerit? Major probat. Si actus sit essentialiter liber, requisitum essenziale, ut sit, est posse deesse; ergo, si non potest deesse, deficit requisitum essenziale, ut sit; atqui actus deesset, si deficit illi requisitum essenziale, ut sit; ergo, si non potest deesse, eo ipso deesset. Argumentum illud plures aliquando irriterunt, quia paralogismus est; fateor paralogismus esse, verum paralogismi non solum sunt ridendi, sed etiam solvendi, imò non sunt ridendi, si non sunt solvendi.

499. Resp. dist. maj. actus deesset eo ipso, quod deesse non posset per impotentiam deficiendi veram, neg. chymæricam, conc. maj. & dist. min. est impossibile, quod actus desit eo ipso, quando deesse non posset in suppositione vera, conc. in suppositione chymærica, neg. minorem & consequentiam. Ad probationem conc. maj. & dist. min. deficit requisitum in suppositione vera, conc. in suppositione chymærica, nego min. & consequentiam. Ratio est, quia ex suppositione chymærica sequitur chymæra, sic, si supponatur actus esse liber, & non esse liber, sequeretur, deficere actum liberum, quando non deficit actus liber; de ratione ergo actus liberi est, posse deesse, unde suppositio illa, quod actus liber non possit deficere, est chymærica, ac proinde, quid

mirum, quod ex illa subsequatur chymæra.

Cæterum, ut totam hujus paralogismum intus, & in ente percipiamus, scito, illum non solum militare contra actum essentialiter liberum, sed etiam contra contingentiam essentialem cujuscunque creaturæ; pro quo nota, impossibilitatem, ut res deficiat, aliam esse veram, & realem, hujusmodi est impossibilitas, ut Deus deficiat; aliam verò esse purè apparentem, fictam, & chymæricam, sicut est impossibilitas absoluta, ut creaturæ essentialiter contingentes deficiant. Nunc, si supponas, non posse deficere Petrum, cum suppono, hoc sit contra essentialiam Petri, qui utpote creatura est essentialiter contingens, & simpliciter defectibilis; ex illa rectè inferrentur duo contradictoria, nempe Petrum esse defectibilem, & non esse defectibilem, ac proinde inferretur, Petrum utpote essentialiter contingentem deficere ex eo, quod non posset deficere. Pariter ergo in nostro casu, cum actus liber sit essentialiter contingens, si supponatur essentialiter indefectibilis, supponitur liber sine essentialia actus liberi, & cum quævis res deficiat deficiente ejus essentialia, optimè inferretur, actum liberum deficere ex suppositione, quod essentialiter posset deficere. Cæterum, cum suppositio sit chymærica, & ficta, nihil mirum, quod ex illa sequantur plures propositiones chymæricæ, contradictoriæ, & fictæ.

Quamobrem actus liber ex natura, & essentialia sua habet, quod sit electio determinativa voluntatis cum victoria principiorum, quæ voluntatem constituebant indifferentem, atque alliciebant ad oppositum libertatis extremum, quæ quidem electio victrix nequit ullo modo denominare voluntatem, nisi voluntatem indifferentem, quam determinat, licet posset esse magis, vel minus intensa. Unde, si contingere posset, quod poneretur in voluntate non constituta indifferenter, perinde esset; ac si poneretur in voluntate, quæ ab ipsa produceretur. Pariter, si contingere posset, quod esset adeo remissa, ut non posset vincere principia vehementer inclinancia ad oppositum, voluntas cum illa vehementia ad oppositum constituta, non posset eam tenuem volitionem liberam elicere, ideoque casu, quo liberè veller volitionem, aliam eliceret magis vehementem. Si autem esset tam vehemens, ut non solum posset vincere principia, quæ modò ad oppositum alliciunt; sed etiam alia, quæ magis allicerent, adhuc posset à voluntate produci, eamque volentem denominare, licet voluntas acquirere majorem illam vehementiam

in oppositum, juxta dicta
num. 484

DISPUTATIO XIII.

AN DARI POSSIT LIBERTAS IN ACTU SECUNDO ABSQUE LIBERTATIS ACTU, ET AMISSIONE?

505. **I**nquitimus in praesenti, utrum voluntas possit se liberè exercere in actu secundo, quin ullum libertatis actum, aut actionem producat, quod idem est, ac quærere, an dari queat pura omisso libera? Rem explico; quando homo nequit liberè scribere, cessat scriptio externa per puram omissionem descriptionis externæ, quin interveniat ullus externus actus. Quærimus ergo, quando voluntas expedita est cum libertate proxima ad amandum, ac proinde instructa motivis alligantibus, & retrahentibus ab amore, possit se liberè exercere intrinsecè purè omittendò amorem? an autem requiratur necessariò (ut voluntas se liberè exerceat) actus positivus incompossibilis cum amore, qui omittitur, sive hoc sit directè volendò exercitium amoris, sive aliter; ita, ut voluntas libera nequeat exercere libertatis dominium, nisi per actus positivos? Prima sententia docet, possibilem esse puram omissionem liberam, ita plures, & quidem gravissimi Auctores, quos citat Isquierdo tomo 2. de Deo Tractatu X. disputat. 30. q. 6. tit. 7. Secunda sententia negat, ita Card. de Lugo, Sfortia, Ribadeneira, Esparza, Quirós, Herrera, aijque quàm plurimi.

SECTIO I.

Resolvitur Controversia.

505. **A**spero cum secunda sententia. Pura omisso libera repugnat. Probat. 1. Exercitium liberum potentia se liberè exercentis debet necessariò respicere motivum aliquod, vel aliquem finem; sed pura omisso nequit habere finem, aut motivum; ergo pura omisso nequit esse liberum exercitium principij per se liberè exercentis. Conseq. tenet, si præmissæ probentur. Probat. maj. Agens rationale nequit se liberè determinare, & exercere, nisi ratione ducatur; atqui ratione duci, nihil est aliud, quàm aliquo fine moveri, sive quòd exercitium liberum principij se liberè exercentis respiciat motivum aliquod, vel aliquem finem; ergo &c. Probat. 2. Agens liberum, & morale, utpote imperandò se discernens à brutis, nequit se liberè exercere, quin possit rationem reddere de sua operatione; hoc autem est exercitium liberum respicere finem, aut motivum. Probat. 3. Principium liberum ut liberum, constituitur per cognitionem, quæ ex uno motivo allicitur, & cognitionem, quæ ex alio motivo retrahitur ab operatione ad opinionem; ergo exercitium liberum, sive fugæ, sive amplexionis respicit motivum.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

504. **P**robat. min. primi syllogismi. Pura omisso libera nihil est (ut verbis Adversarii utar) sed quod nihil est, nequit respicere finem, aut motivum; ergo. Probat. min. Quod nihil est per se, nequit posse respicere finem, aut motivum, cum per se nihil non sit effectus, aut expressio rationalis appetentis; nequit enim respicere motivum per alium actum ipsius nihili socium; aliter voluntas non purè omitteret, cum jam eliceret illum actum ad omittendum aliud extremum ex motivo; ergo pura omisso libera nullum potest habere finem, aut motivum. Confirm. 1. Exercitium liberum, medio quo agens reale respicit suum finem, est exercitium, medio quo sequitur ductum motivi allicientis, & resistit retrahenti; sed pura omisso, cum nihil sit, nequit resistere retrahenti; ergo. Confirmatur 2. Agens resistens alicui motivo aliquid ponit ad resistendum, quod non ponebat, quando non resistebat illi motivo; sed purè omittere non est aliquid ponere; ergo &c.

505. **R**espondebis primò, puram omissionem liberam moraliter æquivalenter, & interpretativè esse aliqualem amorem erga motivum illud, ratione cujus actus omittitur. Contrà tamen 1. Amor motivi illius est quid positivum, pura autem carentia, cum nihil sit, est contradictorium actus positivi; atqui contradictorium actus positivi nequit esse moraliter æquivalens, & interpretativè amor; ergo &c. conseq. tenet Major est certa, minor probatur. quia ex eo, quòd lux sit contradictorium tenebrarum, lux nequit esse moraliter æquivalenter, & interpretativè tenebræ, nec tenebræ possunt esse moraliter, æquivalenter, aut interpretativè lux. Contrà 2. Quod est alterum interpretativè, est aliquid supra id, quod nihil est; sed pura carentia non est aliquid supra id, quod nihil est; ergo &c. Contrà 3. Quia imperceptibile est, quomodo purum nihil sit interpretativè aliquid positivum, cum reverà omittere, non sit aliquid agere; neque dicas, esse agere interpretativè: nam hoc est imperceptibile; quia omittere, & agere, opponuntur contradictoriè, & nulla res potest esse æquivalenter suum contradictorium. Contrà 4. Quia imperceptibile apparet, quomodo nihil agere, sit æquivalenter resistere motivo retrahendi, et uniri allicienti; fin autem: explicant Adversarii, quomodo id fieri possit.

506. **R**espondebis 2. id facillè percipi posse; quia puram omissionem esse nihil, non est idem esse, quòd chymæra, sed dicit nihil contrapositivè ad actus positivos; cum autem sumi posset contrapositivè ad chymæram, non est adeò purum nihil, ut non sit aliquid diminut.

Kkk